

3.
СТРАНА

Више новца за народности

Интервју: Далибор Миленковић

6.
СТРАНА

Извештај о положају Срба у Мађарској

12.
СТРАНА

Обновљен сечујски храм

4.
СТРАНА

ПОЛИТИКА

Између језичке већине и националне мањине

Србима у Црној Гори одузимају право на језик и идентитет

У Црној Гори нема већине – ако су Срби мањина, онда су и Црногорци мањина, каже председница Матице српске у Црној Гори, Јелица Стојановић и поткрепљује овај став подацима према којима се, према последњем попису, чак 45 одсто грађана изјаснило да говоре српским језиком. Оних који су рекли да је њихов језик црногорски је – 10 одсто мање. Дакле, убедљива већина у Црној Гори су они који говоре српским језиком.

И према попису, у овој држави, ниједно национално опредељење не прелази онај број који гарантује да је то већина и конститутивни народ, односно нема више од 50 одсто људи који су се изјаснили као Црногорци.

„Без обзира на све ове чињенице, Срби немају никаква права. У свему

Према попису у Црној Гори, нико нема конститутивну већину од 50 одсто, али највећи број грађана говори српским језиком. „Овде је на делу злочин којим се покушава обрисати наша традиција и историја. Наши рођаци, који су се конституисали у црногорску нацију, покушавају да нас насилно асимилију и узму наше историјско наслеђе“, каже Андрија Мандић

времену Црнојевића, Балшића и Немањића и да Србе прогласи националном мањином.

„Овде је на делу злочин којим се покушава обрисати наша традиција и историја. Имамо много неразумних људи, чак и припадника нашег народа, који то не схватају, не прихватају и кажу – српска мањина у Црној Гори. Наши рођаци, који су се конституисали у црногорску нацију, покушавају да нас насилно асимилију и узму

СУВИШНО СВЕ ШТО ЈЕ СРПСКО

Као пример дискриминације, Јелица Стојановић наводи и да од отварања одсека за црногорски језик нико са дипломом српског језика не може да добије посао у школи. „Наша Матица српска никада није добила помоћ од државе Црне Горе, иако је од оснивања имала око 500 различитих догађаја. У свом чланству имамо око 80 доктора наука, магистара, универзитетских професора и књижевника. Али за државу Црну Гору и за јавни медијски сервис – као да не постојимо. Истовремено, Матица црногорска је на бучету Црне Горе“, које госпођа Стојановић.

Андрија Мандић

важе права политичке већине“, истиче Јелица Стојановић.

Иако се о забрињавајућем положају Срба у Црној Гори већ дуго говори, у јавности је прави потрес изазвала недавна изјава патријарха Иринеја, који је статус Срба у овој држави упоредио са оним који су имали у доба Независне државе Хрватске.

Председник Црне Горе је одмах поручио да очекује од патријарха да демантује своју изјаву, јер „нико нормалан тако нешто не може помислити, а камоли изговорити“. Председник Нове српске демократије, најјаче опозиционе групације у црногорском парламенту, Андрија Мандић каже да патријарх није направио ни најмању грешку када је износио ту оцену.

Према његовим речима, све историјско наслеђе некадашње Црне Горе, књажевине и краљевине, припада српском народу. И, како каже, сада новоформирана црногорска нација жели да узме српско наслеђе и све оно што је створено у књажевини и краљевини Црној Гори, а пре тога у

наше историјско наслеђе“, каже Мандић. Он истиче да српски народ у Црној Гори неће пристати на насилну асимилијацију и да ће тражити своја права у складу са међународним стандардима. Они који су на власти, каже, имају друге планове и од осамостаљења пре 12 година су урадили много како би српској заједници нанели зло.

И Јелица Стојановић се слаже да је кроз црногорски устав – у коме је направљена вештачка разлика између термина службени језик и језик у службеној употреби – исфорсиран црногорски језик. „Разлика између термина службени језик и језик у службеној употреби не постоји. У ствари, службена употреба би требало да подразумева све. Ономе што је покривено називом службени језик, а то је црногорски, припада све, а ономе што је 'у службеној употреби' одузета су сва права. Између осталог, српском језику“, објашњава наша саговорница и додаје да су на тај начин изједначени српски и хрватски

језик, којим говори свега 0,40 процената житеља Црне Горе.

Према њеним речима, Срби су дискриминисани по језику, али и у коришћењу свог вековног писма, ћирилице, такође и на верској основи, као и у егзистенцијалном погледу. „Десет до петнаест пута је мање оних који су се у државним структурама и органима изјаснили као Срби, од оних који су се изјаснили као Црногорци. У Црној Гори нема ниједног судије Уставног, Вишег или Апелационог суда да се национално изјашњава као Србин. Нема ниједног директора основне,

средње школе или вртића да се национално изјашњава као Србин. У Министарству просвете и науке, према последњим подацима од пре пет-шест година када је било запослено 70 лица, 55 су били Црногорци, а шест Срби“, прича Јелица Стојановић.

Према речима Андрије Мандића, добро у Црној Гори је да „међу рођацима Србима и Црногорцима“ није дошло до сукоба, да није пала ни кап крви. То, каже, даје шансу да се пронађу решења која ће почивати на истини и уважавању српске традиције и прошлости. ■

СРБИ СТВОРИЛИ ЦРНУ ГОРУ И ПОСТАЛИ НЕПОЖЕЉНИ И У ЊОЈ

„У оквиру ове државице, ситуација је драматична. У Уставу пише да је то грађанска држава и да су сви равноправни. Међутим, на посредан начин, дефинисањем црногорског језика као службеног, а српског, босанског, хрватског и албанског као језика у службеној употреби, званична Подгорица је Црногорце дефинисала као народ, док су сви други мањина. Хрватима, Албанцима и Босанцима у потпуности припада статус националне мањине и они га прихватају. Међутим, једини проблем и читава игра је уперена против српског народа, који је и створио државу Црну Гору. Јер Црногорци су нација постали тек 1945. године“, објашњава Андрија Мандић.

Наставља се позитиван финансијски тренд за мађине

ФИНАНСИЈЕ

За осам година фонд намењен народностима увећан четири пута

У државном буџету Мађарске, предвиђеном за следећу годину, планирано је даље повећање средстава намењених националним заједницама, изјавио је Миклош Шолтес, државни секретар задужен за верска питања и односе са народностима. Према његовим речима, издвајања за ову намену повећана су скоро четири пута од 2010. године, односно од када је Фидес добио прилику да формира владу.

Повећање буџета унапређује положај мађина, који ни сада није лош, али ће захваљујући овим средствима још боље функционисати установе из сфере образовања, цивилне организације и мањинске институције. Он је истакао да добар однос који је у Мађарској изграђен са мањинама, носи позитивне поруке у њихове матичне земље, што у многим случајевима утиче на одлуке влада у тим земљама. Дешава се да уз такву помоћ, мађарска заједница у овим земљама напредује – рекао је Шолтес на конференцији за новинаре.

Један од разлога за честа повећања дела државног буџета намењеног националним заједницама у Мађарској, јесте и намера да се на тај начин посредно утиче и на владе суседних земаља да побољшају услове за функционисање институција мађарске мањине, каже државни секретар Миклош Шолтес

Золтан Фурјеш, заменик државног секретара, задужен за верска и мањинска питања, истиче да мађарска влада националне заједнице у Мађарској третира као равноправни део друштва и због тога посвећује озбиљну пажњу раду њихових цивилних организација. Рекао је да за мањине постоје конкурси који су у овој години вредности од 1,5 милијарде форинти, а да ће следеће године тај оквир бити повећан за 400 милиона форинти.

На пример, постоје кампови за младе из редова народности, у њиховим матичним земљама, за које ће ове године бити одвојено 600 милиона форинти. За 20% повећавају се конкурсна средства намењена за

ЗАШТО НЕМА МОДЕРНИЗАЦИЈЕ СНН-а УПРКОС УВЕЋАНОМ БУЏЕТУ ЗА МАЊИНЕ?

Читаоци нашег листа, а посебно представници институција у Србији које повремено суфинансирају наше пројекте, све чешће нашој редакцији упућују исто питање: „Зашто СНН још није доживео потребну техничку модернизацију, ако је већ мађарска држава последњих година вишеструко увећала буџет за народности, о чему често пишете?“. Истине ради, буџет „Српских недељних новина“ је у последњој деценији значајније повећан једном, када је лист после дугогодишњег „изгладњивања“ од стране државе, доведен на ниво да може да опстане на тадашњем нивоу квантитета и квалитета. Зашто се приликом каснијег вишеструког увећања средстава за народности није радило на унапређењу информативне сфере и нашег листа – можемо само да претпостављамо, али не и поуздано да утврдимо. Уредништво листа је нашем власнику и издавачу – Самоуправи Срба у Мађарској и њеној скупштини, у више наврата упућивало пројекте модернизације „Српских недељних новина“, указујући на неопходност да и српска заједница, попут осталих, добије недељник чији ће визуелни изглед одговарати времену у којем живимо. Нажалост, видљивих резултата те комуникације за сада нема. Ако се изостанку средстава за стратешки развој наших новина додају раст трошкова пословања у протеклим годинама и инфлација, јасно је да је у питање доведен и досадашњи, прилично скроман обим продукције листа. У таквим условима, идеја о модернизацији у виду преласка на колорну штампу, практично је неостварива, с обзиром да је за те потребе потребно обезбедити додатно и стабилно (фиксно), а не пројектно финансирање. На овај проблем указује и Напредни клуб, у својој годишњој анализи положаја српског народа у Мађарској.

Редакција

Скупи српских и мађарских судских извршитеља

Електроником до транспарентније наплате новчаних потраживања

Представници Радне групе за измене и допуне српског Закона о извршењу и обезбеђењу, састали су се у Градској кући у Суботици са представницима Реда судских извршитеља Мађарске, како би разговарали о могућностима за увођење система електронских аукција, који се примењује Мађарској. У извршном поступку Мађарске више од осам година функционише систем електронских аукција.

Председник Реда судских извршитеља Мађарске, Ђерђ Шадл каже да оваква пракса има низ предности, што значајно смањује могућност злоупотреба:

„Предности оваквог система се огле-

дају пре свега, у транспарентности, јер се приликом извршне наплате новчаних потраживања лакше спроводи фер поступање. Избегава се могућност договарања међу учесницима лицитације и постижу се већи износи приликом продаје имовинских предмета. На тај начин, штите се интереси поверилаца“ истакао је Шадл.

У Србији је у току поступак измене Закона о извршењу и обезбеђењу, па је према речима председнице Коморе јавних извршитеља Србије, Александре Трешњев, сада прилика да се овакв систем уведе и тамо. Е-аукције, по њеном мишљењу, представљају напредак у спровођењу процеса јавних продаја. ■

Миклош Шолтес

културне и верске делатности, а за 30% се повећавају средства за даље усавршавање педагога – рекао је Фурјеш.

Имре Ритер, посланик немачке националне заједнице у Парламенту и председник парламентарног Одбора за народности, потврдио је да су у последњих пет година видно повећане могућности које се пружају националним мањинама у Мађарској, у погледу финансирања. Споменуо је да је пре четири године буџет за улагања у развој мањинских самоуправа износио 421 милион форинти док ће до године бити две и по милијарде форинти.

Истакао је да шест народности располаже са укупно 74 образовне установе које финансира држава, да се у овим установама школује више од 12 хиљада ђака, а да заједно, у забавишта и школе, иде више од 18 хиљада деце.

Ерика Келеш Кишне, представница Словака у Парламенту, истакла је важност мањинских образовних институција и додала да су за њихово функционисање неопходни педагози који су „национално освећени и посвећени свом послу“.

СНН

ИСТРАЖИВАЊЕ

Резултати анализе Напредног клуба

Представљен извештај о политичким правима Срба у Мађарској

Цивилна организација „Напредни клуб“ објавила је обимну студију о положају српског народа у земљама нашег региона, у којој је значајно место припало Србима у Мађарској. Реч је о резултатима истраживања која сваке године обављају активисти ове организације

Истраживачи Напредног клуба

Мађарској 2011. године). То чини српску заједницу шестом по бројности од званично тринаест правно признаних националних и етничких мањина које живе у Мађарској.

Срби који чине малу, али веома добро организовану заједницу, распршени су по целој држави, али ипак нешто већа концентрација постоји у регионима Велика јужна равница (адм. средиште Сегедин) и Централни регион (адм. средиште Будимпешта). Интересантно је да и данас постоји мало село Ловра, једино са српском већином, где се у основној школи учи на српском, као и у Будимпешти, Дески и у Батањи.

Такође, број Срба у Мађарској порастао је и то за преко 150 процената, што је последица бољег положаја наших сународника, а који је резултат слободним изјашњавањем, што је додуше случај и са већином преосталих националних мањина у Мађарској. Ипак, забрињава чињеница да, иако је на попису 2011. године забележено повећање у односу на попис из 2001, број становника српске националности у руралним срединама опада.

Занимљиво је и то да је према пописној статистици, српска мањина једна од најобразованијих у Мађарској.

Влада води активну политику према својим сународницима у региону,

што се јасно може видети разматрањем мера које предузима како би оснажила економски положај Мађара, пропраћен програмом олакшавања добијања двојног држављанства. Од како су, пре осам година, поједностављене процедуре за добијање држављанства, чак 180.000 држављана Србије добило је држављанство Мађарске.

Мађарска је од 2016. године покренула трогодишњи програм који обухвата двадесет милијарди форинти бесповратне помоћи и тридесет милијарди у повољним кредитима за држављане Мађарске у Војводини (укупно нешто више од 165 милиона евра), а касније је та оквирна сума повећана, тако да су кредити и бесповратна помоћ достигли износ од 75 милијарди форинти (250 милиона евра). Новцем располаже Фондација Просперитети и он се користи махом за улагање у пољопривреду, куповину кућа или за покретање самосталног посла, а уговори су потписани са 6488 малих и са 23 велика предузећа. Мађарска је после измене закона 2017. године проширила опсег деловања, исплаћујући и помоћ мађарским породицама широм света које су добиле приноу од средине исте године која се састоји од 64.000 форинти једнократне помоћи и старт-рачуна, на који, по рођењу, Мађарска уплаћује 42.500 форинти.

ПРОШИРЕЊЕ ШКОЛСКИХ КАПАЦИТЕТА

Међу већим инфраструктурним пројектима је и проширење капацитета Српске основне школе и гимназије „Никола Тесла“ и изградња новог забавишта, као и оснивање Српске основне школе у Сегедину. Радови на доградњи Српске школе у Будимпешти се приводе крају, и према плановима треба да буду завршени током ове године, за када је предвиђена и свечана примопредаја новоизграђених просторија. У то се укључује проширење забавишта и проширење библиотеке, која ће од 1. децембра бити јавна (услуге неће пружати само ученицима) и која ће бити посебна организациона јединица.

МИЛИЈАРДА ФОРИНТИ ЗА ПОТРЕБЕ ШКОЛСТВА

Влада Мађарске ће у наредне три године издвојити из буџета готово милијарду форинти за финансирање развојних пројеката који се тичу српског школства у Мађарској: 147 милиона 2018. године, 429 следеће и 422 милиона форинти 2020. године (преко три милиона евра). Како је наведено, овај новац ће бити утрошен на просторно проширење српских школа у Будимпешти, Батањи и Ловри, а такође и у реновирање зграде у Сентандреји, у којој је планирано оснивање Српског образовног центра.

Овакав вид подршке Србима у Мађарској, на које, као пример, представници Срба указују, није до сада забележен. Тако, финансијске помоћи за Србе у супротном смеру нема, а чак је Србима из Мађарске и даље веома тешко да добију српско држављанство услед бирократских препрека за чије превазилажење нису потребна велика финансијска средства. Једна од таквих препрека је начин уписивања српских имена и пре-

лази подружница ове пештанске установе, уписано је 18 малишана у забавиште, а 11 у основну школу. Ипак, највећи број су гимназијалци, од којих је велики број полазника из централне Србије, али и из суседних држава бивше СФРЈ. Разлог интересовања за ову српску школу (основану 1993. године) у главном граду Мађарске, јесте лакша пролазност на европским и српским универзитетима и загарантовано врхунско образо-

Проф. др Чедомир Антић

змена у мађарским документима.

Пораст броја српског становништва, пратио је и пораст броја деце која се школују на матерњем језику. Школске 2017/2018. само у први разред Српске основне школе „Никола Тесла“ у Будимпешти, једине српске просветне установе у Мађарској (где су под једним кровом деца од забавишта до гимназије) уписано је 18 ђака, што је најбројнија генерација првака, а већина тих првака долази из поменутог забавишта. Рекордан је број и уписаних гимназијалаца исте школе.

Тако је ове школске године у забавиште, основну школу и гимназију Школског центра „Никола Тесла“, уписано 489 деце, од тога 51 малишан у забавиште, 129 у основну школу и чак 280 гимназијалаца, без прекидања тренда раста. У Ловри, где се на-

вање за које су заслужни добар квалитет наставе и строга дисциплина до које школа држи. Засигурно је да ће следеће школске године број ученика ове установе премашити пет стотина, што ће јој према мађарском закону донети неколико користи, између осталог, осигурати већа издавања и више радних места.

Уставом из 2011. године нису признате националне мањине већ народности, а Мађарска је дефинисана као држава једне, мађарске, нације, где су народности њен конститутивни део и држе право да се организују, уколико њихове организације носе предзнак „цивилне“.

Организовање народности уређује Закон о националним мањинама који познаје три нивоа самоуправе – државну, жупанијску и општинску. Кровна српска земаљска самоуправа је

ЗАПОСТАВЉЕНОСТ МЕДИЈА

Српске недељне новине су једини штампани медиј који редовно излази (скраћене онлајн вести су такође доступне). Али и недељнику, као и двочасовним радио-емисијама на Печујском радију, који има српску редакцију на српском језику, које се емитују сваког дана на застарелим радио-таласима, потребна је модернизација. Већ низ година, уредништво недељника води готово непрекидне преговоре са надлежнима у Мађарској пошти, инсистирајући да регистровани примаоци примају редовне и благовремене испоруке новина. Након обимне преписке и контаката, уредништво СНН-а је констатовало да Мађарска пошта није у стању да услугу коју Српске недељне новине плаћају, пружи на квалитетан начин, те проблем пребацује на разносаче у локалним срединама, препоручујући примаоцима недељника да интервенишу лично код поштар на терену.

Самоуправа Срба у Мађарској (ССМ) са седиштем у Будимпешти и која располаже својим буџетом. Највише тело је скупштина која у мандату до 2019. године броји 15 чланова, а на њеном челу је Вера Пејић Сутор. Осим у овом, како се назива, земаљском телу, Срби су организовани и у регионалној мањинској самоуправи на подручјима Пештанске жупаније и Српске самоуправе у Будимпешти.

Као кровна организација, ССМ брине о питањима у домену културе, образовања, информисања и делује

челник Ловре), који успева да присуство у парламенту искористи на повољан начин, па се актуелна ситуација може сматрати помаком у односу на претходне године. Иако мањински представник нема право да гласа, он се може са говорнице обратити представницима владе у циљу склапања контаката и побољшања односа. Очигледан резултат повољне интеракције је повећање давања мађарске владе за народности за 200% што омогућава несметано функционисање српских организација. Ипак, Срби у Мађарској

Сентандреја

као тело које заступа српске интересе у Мађарској. Први пут од 2014. године, народности немају своје посланике већ само представнике, с обзиром да ниједна мањина не може да достигне цензус од 22.058 за мањинску листу. Српски представници, као и представници осталих мањина, имају право да присуствују пленарним заседањима и износе мишљења о народносним темама, односно могу да учествују у дискусији ако је на дневном реду питање из области права мањина, а немају право гласа.

Српски представник је Љубомир Алексов (до 2014. био председник Самоуправе, а и дугогодишњи на-

прижељкују пуноправно представљање у народној скупштини какво имају Мађари у Србији.

Под окриљем ССМ-а, функционише више институција значајних за културни живот Срба: Културни и документациони центар Срба, Педагошки и методолошки центар, Српски институт, Српско позориште, Српске недељне новине. До пре неколико година, српске институције су биле на ивици опстанка услед недостатка новца и врло неповољног модела финансирања мањинских установа и активности. Међутим, од 2015. године ситуација се поправља. Само у 2017. години ССМ је на располагање добила

БОГАТИ КУЛТУРНИ САДРЖАЈИ

Традиционалну манифестацију „Месец српске културе у Мађарској“, од 2010. године сваке јесени организује Културни и документациони центар. У Будимпешти, као и у више насеља у којима живе припадници српске заједнице, организује се низ програма као што је „Пештански књижевни омнибус“ који посећују књижевници како из Србије тако и из других земаља, затим позоришне представе у којима на сцени театра у Будимпешти играју и познати српски глумци, као и разне друге свечаности.

1.115.555.000 форинти, који су raspoređени свим поменутиим институцијама као и основним школама у Батањи и Будимпешти. Све четири српске основне школе враћене су под окриље Самоуправе која је презузела оснивачка права па је и финансирање од Владе Мађарске стабилније.

Школство на српском језику је све боље, а културни догађаји и сарадња са разним представницима из Србије не изостаје. Крајем 2017. године, на молбу многих чланова српске заједнице у Сегедину, руководство тамошње Самоуправе Срба и месне српске заједнице, одлучило је да оживи бал у Сегедину, једну од водећих мањинских манифестација у Мађарској. Последњи пут, бал на коме су се окупљали Срби, али и Хрвати, Буњевци и Мађари, одржан је 2012. године у заједничкој организацији ССМ и Самоуправе Хрвата, на ком је био певач Звонко Богдан. Прошле године, након почетне стрепње да бал неће успети, дошло је седамдесеторо гостију из целе Мађарске као и из Суботице.

Такође, сваке године као и сународници из Србије, Срби из Мађар-

ИСТРАЖИВАЊЕ

У Мађарској Српска православна црква, односно Будимска епархија, има 44 храма; међутим у сеоским срединама је све мање верника тако да је све теже одржавати иако постоји помоћ државе. Мађарска држава је ове године донирала милион евра за обнову православних храмова и реконструкцију музеја Епархије будимске у Сентандреји, који ће бити смештен у комплексу некадашње српске учитељске школе, чувеној Препарандији у Сентандреји, у којој поред музеја и Препарандије постоји још и седам православних цркава (у XVIII и XIX веку развој српске културе је био веома снажан, а посебно у Будиму, Пешти и Сентандреји, где су отворане многе културне институције. Представници Срба сматрају да у овом домену треба да помогне Србија, бар тако што ће послати стручњаке који би радили на рестаурацији храмова. У претходном периоду, српској заједници враћена је зграда поменуте српске Препарандије (подигнута 1812, то је Прва српска учитељска

Српска школа у Будимпешти

ске обележавају Видовдан. То чине богослужењима у својим црквама као и низом манифестација и одговарајућих програма широм земље. Међутим, информисање на српском језику и даље остаје на маргинама.

У електронским медијима, српски језик се чује тридесет минута недељно у емисији Српски екран, а која се пак приказује у изузетно лошем термину, а са првог програма мађарске државне телевизије српски језик је заступљен тек 26 минута недељно. Ово је свакако недовољно и предмет је жалби Срба из Мађарске. Недавно је Самоуправа Срба формирала и свој интернет-радио Срб.

Српска православна црква припада реду историјских цркава према Уставу из 2012, што јој даје право на државне субвенције, право на одржавање верске наставе у школама и пореске олакшице и Србима гарантује право на вероисповест. Према истом уставу нису ове религије у истом положају, јер он препознаје признате, али непомагане (баптисти, ислам) и непризнате али толерисане (делују сходно Закону о окупљању).

школа), но рестаурација здања захтева значајна средства и очекује се да ће бити окончана крајем 2018. године.

Влада Мађарске је одобрила и 44 милиона форинти за које су конкурисали сегедински Срби, за обнову тамошњег војног гробља, где је поводом стогодишњице Првог светског рата обновљено 564 надгробних споменика српских, али и војника других националности.

У јуну 2017. дошло је до непријатног догађаја који је узнемирио српску јавност у Мађарској – оскрнављено је српско гробље у Калазу (петнаест километара северно од Будимпеште), где је уништено преко двадесет надгробних споменика. Српска заједница доживела је овај ружан чин као напад на саму заједницу, а као такав и као напад на добросуседске односе Србије и Мађарске. Ипак, од деведесетих година прошлог века овакви инциденти су ретки и последњих година положај Срба у Мађарској иде узлазном путањом.

Извор: Напредни клуб

ИНТЕРВЈУ

Протонамесник Далибор Миленковић

У Сегедин долазим са задовољством и оптимизмом

Премештање оца Далибора Миленковића из Бате у Сегедин свакако ће значити и нове дужности и изазове, па је то био и повод да га замолимо за разговор за наш лист.

Оче Далиборе, какви су Ваши први уџисци, после премештања у Сегедин?

– Сваки почетак је тежак, али након свете литургије коју сам служио у сегединском српском православном храму, могу рећи да сам задовољан и оптимиста. Било је доста верника од којих, наравно, нисам баш пуно познавао, али је зато било међу

вања људи. Овде, у Сегедину, то ће ипак бити мало теже, пошто се ради о великом граду, али није немогуће. Могуће је и искрено се надам да ће помоћу месне Српске самоуправе и Сегединске српске заједнице доћи до упознавања, изградње тешње сарадње. Ја ћу свакако тражити и посебан сусрет са руководиоцима града, како

школи „Никола Тесла.“

– Ја се надам... Најпре треба да консултујем преосвећеног владуку и треба да добијем његов благослов. Сем тога, треба да видимо да ли су деца вољна да долазе на веронауку. Јесте да је веронаука обавезан час, али постоје законски прописи које треба уважавати. Сем тога, и родитељи треба да се изјасне хоће ли своју децу дати на веронауку. Иначе, и о веронауци смо разговарали са госпођом Снежаном Дошић, која је рекла да ће, према њеном мишљењу, родитељи хтети да се одржавају часови веронауке и мени је драго због тога. Свакако, у вези са веронауком питаћемо преосвећеног владуку, директора установе, власти које то дозвољавају... Ја бих веома волео да се покрене веронаука, јер деца су наша будућност и било би корисно када би она научила и нешто верског. Са друге стране, мени то неће представљати никакву тешкоћу, јер ће та деца за коју годину бити већа и представљају будућност наше Цркве и наше српске заједнице. Њима ћемо оставити, тачније, предати да наставе онај рад који су одавно почели наши преци.

Који ће бити следећи кораци које желите да начините?

– Тренутно радимо на уређењу стана. До почетка школске године волели бисмо да га окречимо. Са друге стране, треба извршити преглед цркве, зграде, да видимо шта је најбитније. И ја ћу морати да напишем извештај и онда ћемо видети, све зависи од финансијских могућности. Свакако, најпре треба да видимо шта се налази у најлошијем стању и ту да нађемо решење. Ваља погледати и конкурсе. Све је то на помолу, али за сада је све веома тешко. Тек сам упознао неке људе, али, оно што охрабрује и улива наду јесте да су сви спремни да ми помогну и сигуран сам да ћемо заједно лакше доћи до жељеног циља. Корак по корак ћемо ићи. Јер, боље је да сваке

њима пар оних које сам од раније знао. Овим путем желим да се захвалим свима који су дошли на богослужење како би, између осталог, подржали и мене, односно, заједно се помолили у светониколајевском храму Господу. Света литургија била је прилика да се боље упознамо, да учврстимо нашу сарадњу како бисмо заједно кренули на пут, који ће бити тежак, трновит, али, како сам то и у својој беседи нагласио, једино само заједничким снагама можемо све да изгуремо и савладамо све препреке. Као пример навео сам малу и веома добру нашу заједницу у Бати, у чијем случају нисмо гледали бројчаност, него квалитет. Све што смо тамо постигли, нисмо постигли зато што је тамо био Далибор, већ зато што су тамо били добри људи, добра заједница. Надам се да ће и овде бити исто тако и да ћемо остварити лепе ствари.

У Бати сје оставили једну малу, али веома усјешну, сложну заједницу. Осим тога, у поменутој насељу, Ви сје неовали веома добре односе са руководством града. Да ли ћете исто чинити и у Сегедину?

– Тако је, у Бати смо били и више него партнери. Чак смо се и дружили, а то је и циљ наше сарадње, тј. да се не дружимо само онда када нам је потребно, него да то чинимо и тада када нам то није потребно, да помажемо једни другима. Имајући у виду малу заједницу у Бати, тамо је било лакше, поготово што се тиче упозна-

вања људи. Овде, у Сегедину, то ће ипак бити мало теже, пошто се ради о великом граду, али није немогуће. Могуће је и искрено се надам да ће помоћу месне Српске самоуправе и Сегединске српске заједнице доћи до упознавања, изградње тешње сарадње. Ја ћу свакако тражити и посебан сусрет са руководиоцима града, како бих се информисао о томе колико знају о нама, шта они мисле о нама... Наравно, на самом почетку нећемо тражити ништа конкретно од њих како не би испало да одмах тражимо, али ћемо касније видети да ли они могу нама нешто помоћи, да нам изађу у сусрет. Јер, свака помоћ добро дође црквеној општини у Сегедину и српској заједници. Оно што још желим истаћи јесте да сам се веома обрадовао што су светој литургији, коју сам служио, присуствовали и руководиоци сегединских српских организација, па су ту биле и госпође Вера Пејић Сутор, председница Самоуправе Срба у Мађарској, односно, Снежана Дошић, учитељица која ће од 1. септембра да предводи ученике 1. разреда Српске основне школе, установе која ће да проради у Сегедину. Сем тога, ту су били и многи други, тако да сам сигуран да ћу са свима успоставити контакт и видећемо шта можемо заједнички да урадимо. Наравно, преко ноћи се не може одмах све урадити, пошто немамо чаробни штапић, али с временом, заједничким радом и дружењем, ја мислим да ћемо пуно тога моћи да урадимо.

Пошто сје споменули и Српску основну школу која ће у Сегедину прорадити почетком септембра, онда се с правом поставља питање хоће ли се у рад ове образовне установе пре или касније укључити као вероучицељ? Ви сје дуго низ година били вероучицељ у будућности Српској основној

године урадимо по један метар, него ли десет обећања, а да не испадне ништа. Ја мислим да је то реално и да ћемо успети у томе. Добром вољом, слогом и заједничким радом можемо остварити пуно тога.

Разговарао: Предраг Мандић

У посећи пештанском ресторану „Ђевап“

ГАСТРОНОМИЈА

Омамљујући мирис лесковачког роштиља из Радаи улице

Одмах пошто смо са Трга Калвин скренули у Улицу Радаи и прошли две, три баште које красе почетак ове улице, дочекао нас је добро познати, омамљујући мирис роштиља који је служен посетиоцима ресторана „Ђевап“. Сунцобрани су правилно пријатну хладовину, столови правилно распоређени на плочнику, а тањира пуни доброг роштиља, допуњени малим чинијама са ајваром и кајмаком, и корпицама с меким лепињама.

Власници ресторана кажу, а и сви гурмани добро знају, да је тајна соч-

У пештанској улици познатој по добрим ресторанима и квалитетној храни, сместио се и ресторан који се од осталих разликује по својој понуди. Специјализовани су за ђевапе, пљескавице и остале специјалитете са роштиља, по којима је југ Србије надалеко познат

ног и мирисног роштиља у рукама доброг роштиљчије који мора бити из Лесковца. Праве га, наравно, и други мајстори кухиње, али се Лесковчанци, изгледа, рађају с тим талентом.

- Одлазим свакога јутра на пијацу, то је моја обавеза и у томе уживам.

Организационе пријеме за „Ајваријаду“

Деска очекује 20 фолклорних ансамбала са 500 учесника

Традиционално припремање ајвара биће прилика да се на једном месту поново нађу многобројни фолклорни ансамбли и љубитељи народног мелоса из Мађарске и суседних земаља, који ће 8. септембра бити гости КУД-а „Банат“ и села Деске

У Десци убрзано теку припреме за 8. по реду „Ајваријаду“, гастрономску и кулинарско-забавну манифестацију која из године у годину окупља све већи број заљубљеника у ајвар, специјалне врсте салате, направљене од паприке.

И циљу што успешнијег „Фестивала ајвара“ 26. јула у дешчанском Српском културном, образовном и верском центру „Свети Сава“ одржан је форум на којем су главни организатори приредбе размотрили најважније организационе обавезе.

На седници се могло чути да су припреме отпочеле одмах након окончања 7. Ајваријаде, све тече у најбољем реду, а пажња је била посвећена и предстојећем друштвеном раду, наиме, у другој половини августа чланови КУД-а „Банат“ ће испећи исту количину паприке као што су испекли прошле године.

Током седнице организационог одбора разговарало се и о додат-

ним програмским садржајима манифестације... Размишља се о приређивању фудбалског турнира за српским живљем настањена насеља... Дефинитивна одлука још није донета у вези са одржавањем спортске манифестације, но, уколико би се пријавило неколико екипа, онда би Дешчани свакако током преподнева приредили спортску манифестацију, која је некада била веома популарна и масовна.

Организатори ће за децу и омладину, ове године, имати још више програмских понуда у односу на прошлу годину. Што се тиче вечерњег културног програма, већ сада се зна да ће близу 20 група својим наступима увеличати свечану завршницу „Ајваријаде“ – све то значи да ће на бини своје фолклорно умеће извести отприлике 500 учесника из места и околине, целе државе па и иностранства.

П. М.

Бирам добро месо, имам већ своје продавце и то је веома важно. Желимо да одржимо квалитет, да гости буду задовољни. Купујем и поврће и све друго што је потребно – прича нам Бранимир Младеновић и каже да је његов брат Владимир за роштиљем.

- Он прави укусне пљескавице, гурманске, пуњене, ђевапе, пилетину са роштиља, кобасице, мешано месо. Ми смо у овом ресторанском послу већ двадесетак година, а пре овога у Пешти смо радили у црногорском ресторану. У Будимпешту смо из Лесковца дошли први пут 2010. године – прича нам Бранимир Младеновић и каже да радо услужује госте и да је мађарски већ свладао.

Гости до нас, четворочлано друштво, управо завршава ручак и тражи неколико лепиња за понети. Стиже и упакован ајвар, а онда смо их замолили да нам кажу јесу ли уживали у храни.

- Било је веома укусно, дивно смо јели. Први пут смо овде, јер пословно сарађујемо са Страхињом Јовановићем, па смо тако сазнали за овај ресторан. Јели смо ђевапчиће, а ајвар је био одличан. Тражили смо неколико лепиња да понесемо; меке су и топле, и боље од сваког хлеба. Сигурно ћемо поново доћи. - каже нам задовољни гост Ласло Фикслер након доброг ручка.

Током викенда смо у ресторану затекли Страхињу Јовановића који са својим партнерима, Бранимиром и Владимиром Младеновићем, заједнички држи ресторан „Ђевап“. Током недеље заузет је својим сталним послом у немачкој фирми, која се бави продајом камионских приколлица.

- Одувек сам желео нешто овако и размишљао сам о свом ресторану. Нашао сам добре partnere, који су

веома искусни, а ја сам ту да помогнем више око администрације на мађарском, неких дозвола, такође и маркетинг је моја струка. Пре неколико месеци смо затворили ресторан и реновирали унутрашњи простор, да све буде по прописима. Сада поново радимо, имамо само башту, али планирамо на зиму да је застаклимо – прича Страхиња и љубазно нуди да пробамо нешто са менија.

И ми се одлучујемо за већ проверено: ђевапе са кајмаком, помфри том и ајваром, као прилогом. Уживамо у укусној храни и лепом дану, док Улицом Радаи пролази свет, у којем препознајемо мноштво страних језика.

- Долазе нам Мађари, знају за ђевапчиће и воле их. Наравно, и наши људи сврате да поједу нашу храну, а има и туриста. Имамо фејсбук страницу, примамо поруџбе, мада их за сада не носимо на адресу. Али, људи обично дођу и понесу припремљену поруџбину. До сада смо радили кетеринг за нашу амбасаду, за више српских самоуправа поводом неких прослава, увек можемо да припремимо храну по наруџби. Сви инсистирамо на квалитету и то нам је императив. Гост мора да буде задовољан – објашњава Страхиња Јовановић и додаје да ресторан званично ради до 22 часа, викендом и мало дуже, а да је понедељком затворен.

У наредним месецима предвиђене су и неке новине, допуна понуде, леп слаткиш у виду чоколадне торте и добра кафа након јела. Власници планирају да одштапају нове јеловнике, који су већ сада двојезични, на мађарском и енглеском језику, а затим и флајере које би делили заинтересованим посетиоцима мађарске престонице.

Д. Б.

РЕПОРТАЖА

У њосеџи Горњој Добрињи код Пожеге

Има ли наде за родно село кнеза Милоша Обреновића?

Двадесетак километара северно од Пожеге, у подножју планине Маљен, налази се село Горња Добриња, родно место оца модерне српске државе - кнеза Милоша Обреновића. Ово живописно село у којем централно место заузима спомен-комплекс посвећен родоначелнику династије Обреновић, неправедно је запостављено и скрајнуто на туристичкој карти Србије. Организоване посете туриста су ретке, ђачке екскурзије још ређе, иако Горња Добриња лепотом природе која је окружује и по богатом историјском наслеђу заслужује да буде у самом врху српских туристичких локалитета.

Добрињци, потомци јунака бројних ратова за слободу Србије (о чему сведочи и споменик подигнут за стотину

У селу Горња Добриња, родном месту оца модерне српске државе и великог српског кнеза, Милошу је посвећен спомен-комплекс који су уредили преци данашњих мештана, али држава није учинила готово ништа да ово место мимоиђе судбина бројних напуштених и заборављених српских села

шљивик са спомен-обележјем подигнутим 1879. године. Циљ је да се на том месту подигне Милошева родна кућа, онаква каква је она некада била, као и да се обнови такозвани конак, односно гостинска кућа Јеремића, Матијевића воденица, сеоски дом културе и школа. Пројекти су већ у изради, али ће бити потребна финансијска помоћ да би се све спровело у дело.

- Потенцијале туристичке понуде видимо у положају и међусобној повезаности објеката, споменика култу-

мени краљевски двор и у њој су боравили више пута краљ Милан, краљ Александар Обреновић, као и краљица Драга. На раскршћу главног пута за Пожегу, Горњи Милановац и сеоског

дични индивидуални доласци. Пре Другог светског рата у Добрињу су долазили ученици из разних крајева Србије на излете и наставу, па сам мишљења да у блиској будућности

Црква Светих апостола Петра и Павла, коју је подигао кнез Милош 1822.

војника изгинулим од 1912. до 1918. године, а који се налази у порти сеоске цркве), на челу са овдашњим председником Месне заједнице Василијем Чарапићем, вредно раде на изградњи сеоске инфраструктуре и прилазних путева, као и обнови многих значајних историјских објеката, који би могли да у блиској будућности засијају старим сјајем. Ипак, без помоћи државе, локалне самоуправе, а пре свега надлежних министарстава, ово село, које је 1991. године проглашено за културно-историјску средину од изузетног значаја за Републику Србију, биће осуђено на заборав и пропаст.

Горња Добриња недавно је прикључена на рзавски водовод, асфалтирано је 4,5 километара сеоског пута, постављена је расвета... Оно што је, међутим, остало да се уради је асфалтирање путног правца од центра села до Душковца, у дужини од око 6,2 километра, што ће обухватити и прилаз до самог родног места кнеза Милоша, односно до места где је била кућа у којој је рођен, а где се данас налази

ре. Свакако, најважнији и најстарији споменик је Црква Светих апостола Петра и Павла коју је подигао кнез Милош 1822. године, а где су иначе земни остаци кнежевог оца Теодора, пренети са сеоског гробља и сахрањени поред цркве у порти - рекао нам је Чарапић.

- Занимљиво је да је на месту где се налази садашња црква била црква брвнара, али нико од тадашњих Милошевих мајстора није желео, нити смео да је сруши и скине крст, како би на њеном месту подигли зидану цркву. Тада је сам Милош дошао у село, попео се на кров брвнаре, прекрстио се три пута и рекао: „Опрости ми, бела цркви, што те рушити морам, али на овом месту саградићу бољу и лепшу цркву“ Како рече, тако и уради.

У селу се налази и стара школа подигнута 1857. године, али и стамбена зграда свештеника, учитеља и некадашњег краљевског посланика Милана Поповића, изграђена 1890. године. Ретко ко зна да је приликом посета Обреновића ова кућа претварана у привре-

пута за село Душковци, налази се стара механа направљена 1869. године.

Поред Цркве Светих апостола Петра и Павла, спомен-комплекс чине и чардак, звоник и споменик кнезу Милошу. Кнез Милош је чардак подигао 1860. године као задужбину свом оцу Теодору. Његова основна функција је била смештај и боравак кнеза и његових гостију за време црквених сабора и других свечаности. Доњи део ове грађевине је чесма са извором хладне питке воде. Источно од чардака је споменик кнезу Милошу Обреновићу. Направљен је 1990. године, а дело је вајара Мирослава Протића, родом из Горње Добриње.

- Туристи долазе, али у малом броју и то су углавном спора-

заједно са Туристичком организацијом пробамо да оживимо овај вид долазака и осмислимо радионице у природи и боравак школараца у објектима - казао нам је Василије Чарапић.

Село, иначе, има 428 становника и заузима површину од 1340 хектара. ■

ПЕВАЧИ И ТРУБАЧИ

За лепоте Горње Добриње крајем прошлог века знале су многе познате личности. Тако су, рецимо, певачи Тома Здравковић и Зоран Калезић били чести гости Добрињаца, као и Уснија Реџепова и Беба Селимовић, које су овде повремено долазиле на одмор. Најдражи гости овдашњих мештана су, ипак, трубачи, па оркестри из ових крајева често долазе овде и знају да освану свирајући.

Српски добровољци из Мађарске у Великом рату (26)

ФЕЉТОН

Бескрајно ишчекивање српских војника у Бесарабији

Јединице Првог пука Прве српске добровољачке дивизије управо су на Крстовдан напустиле Етулеју и кренуле у правцу Архангелска, одакле су после дугог путовања стигле на Солунски фронт.

Две недеље доцније, евакуација Другог пука поражавајуће је деловала на Жарков вод. Није прошао ни дан а да мања или већа група добровољаца не напусти јединицу. Жарко је разочарано лутао. У њему се побише разна осећања која су се колеба-ла између очаја и беса. Тешко је и себи признавао, али је све мање веровао у оне идеје и основне циљеве због којих је ступио у добровољце. Пред њим се распадао цео систем добровољачког покрета. Једни су дезертирели, други су се, пак, определили за неке странке и политичке покрете. Нико више није знао да ли се још увек боре за Србију или за неку магловиту, нејасну Југославију, о којој Жарко Ристов није имао никакво посебно мишљење. Ни лепо, ни ружно. Основни циљеви српског националног интереса у том моменту му се учинише недовољно промишљени и неосмишљени.

Један део добровољаца већ се био искрцао у Солуну, други се још налазио негде између Етулеје и Архангелска, док је Жаркова чета била осуђе-

Један део добровољаца већ се био искрцао у Солуну, док је Жаркова чета била осуђена да и даље чами у овој проклетој Бесарабији која га је из дана у дан све више гушила

на да и даље чами у овој проклетој Бесарабији која га је из дана у дан све више гушила. Било му је јасно да бескрајно ишчекивање највише убија морал, занос и расположење добровољаца. А то је могло да за собом повуче кобне последице.

Протицали су оловни дани. Над војним логором Трећег пука надвио се црни облак мучне тишине и тешке летаргије. И тако у недоглед. Све до оног кишовитог новембарског дана, када је потпуковник Сима Ценић прочитао наређење генерала Михајла Живковића. Када је усред снажног плуска пред окупљеним војницима Ценић закликтао: „Браћо, јунаци! Су-тра крећемо за Солун!“, добровољци су напросто остали без речи. Немо су стајали на киши. Ни један усклик, ни један знак одушевљења.

Чкиљили су очима и гутали пљувачку без иједног трзаја на лицу. Разлегло се ритмично добовање тешких капљица по оружју, шајкачама и покислим кабаницама. Киша је без престанка умивала њихова наборана лица. Провала облака прикрила је мушке сузе. И би им лакше.

Из Петрограда су долазиле све кобније вести о побуни болшевика. Говоркало се о пуцњави и многим жртвама. Нико ништа конкретно није знао шта се то заиста дешава у руској престоници.

На празник Светог краља Милутина преостали пукови Српске добровољачке дивизије напустише Етулеју. Сви пожуреше на воз. Мита Мириловић и Кузман Нешић се опростише од лепих Етулејанки са обећањем да ће им се ускоро јавити писмом.

Локомотива је за опроштај продорно зазвиздала, опраштајући се од Бесарабије и крваве Добруце.

Воз је кренуо трома и незграпно као да му се

не иде на пут, па се опире и зановета. Како се воз захуктавао по бесарапским пољанама, тако је и снег почео да веје, све јаче и јаче.

Композиција се ускоро изгубила у снежном кијамету. Као да је никада није ни било. (...)

Драгомир Дујмов

Село у Бесарабији

Зашто се смејемо?

Смехом продужавамо живот и чинимо га пријатнијим

Шта то иницира наше нападе смеха, за које, рекло би се, уопште немамо повод? Психолог и стручњак за смех, др Роберт Р. Провајн бавио се управо овим феноменом, покушавајући да открије због чега умиремо од смеха и када не чујемо нешто смешно. Његов тим је спровео истраживање, током којег су стручњаци прислушкивали и снимали разговоре људи који се смеју на јавним местима. Студија је показала да је у мање од 20 одсто случајева смех долазио као последица изречене шале. У великој већини то се дешавало рутински, без оправдања. Највише осмеха је „пало“ на обичне реченице типа „видимо се после“ и „баш

Дан без осмеха је изгубљен дан - уверавао нас је Чарли Чаплин. Познато је колико је смејање лековито, због чега се одавно примењује као терапија у лечењу многих проблема и поремећаја. Али, да ли сте икада размишљали због чега се заправо смејемо?

ми је драго што смо се упознали“. Зашто?

- Смех је од говора старији стотинама хиљада година. Пре него што су научили да причају, наши преци су комуницирали смехом - објашњава др Провајн. - Он има еволутивну функцију и представља друштвену ствар. Кад смо са другима смејаћемо се 30 пута више него док смо сами, чак и када немамо никакав разлог за то.

Стив Вилсон, психолог који практикује смехотерапију у лечењу многих поремећаја, каже да је смејање инстинктивна радња.

- Бебе се смеју од тренутка када се роде - наводи Вилсон. - Чак и људи који су рођени слепи или глуви умеју да се смеју, што је доказ да смејање није нешто што се учи. Једноставно, ми смо створени за смех.

Студије спроведене последњих година показале су да постоји јака веза између емоција и стања кардиоваскуларног система. Установљено је да агресија, бес, анксиозност и друштвена изолованост доводе до већег ризика од срчаних обољења. С друге стране веселост, смех и смицао за хумор могу да помогну да останете здрави.

Научници су установили да смех може да смањи ниво хормона стреса, ублажи упалу артерија и повећа ниво доброг (ХДЛ) холестерола. После искреног смеха позитивни

ефекти на тело и психу трају још 24 сата.

Како смех делује на тело:

1. Подстиче крвоток

Истраживања су показала да смех спешује проток крви тако што шири ендотел, унутрашње зидове крвних судова. Ова промена у ендотелу која настаје захваљујући смеху слична је бенефитима аеробик вежби или ефекту статина - лекова за снижавање нивоа холестерола у крви.

2. Спушта хормон стреса

Показало се да смех има позитивно дејство и на друге аспекте биохемије. На пример, доводи до смањења нивоа хормона стреса, укључујући кортизол и епинефрин. Стрес изазива скупљање крвних судова.

3. Јача имунитет

Показало се да људи који су добро расположени и често се смеју имају бољи имунитет, јер смех повећава број ћелија које производе антитела, што јача имуни систем. ■

СМЕХОМ ЛЕЧИМО СРЦЕ

Стрес се све чешће помиње као један од разлога епидемије кардиоваскуларних обољења, а истраживачи полако почињу да откривају на које све начине смех позитивно утиче на срце. За сада се сматра да је могуће и да смех смањује ризик од инфаркта.

НЕВЕН

Ученици Српске гимназије на Олимпијади у роботизици

Научни изазови за средњошколце у Мексико Ситију

Олимпијско такмичење се састојало у решавању проблема модерног света који се огледа у утицају различитих извора енергије на животну средину модерног човека. Такмичари ће решавањем задатака различитог типа и из различитих области покушати да дају одговоре на овај значајан глобални проблем. Ти одговори су полазиште за проналазак решења за бољу заштиту животне средине од штетних утицаја.

Основни циљ овог пројекта је ја-

На позив Интернационалног ФИРСТ Комитета (FIRST Global), организатора Међународне олимпијаде у роботизици, ученици Српске гимназије „Никола Тесла“ из Будимпеште и београдске гимназије „Креативно перо“, са својим менторима, представљали су Србију на Олимпијским играма у роботизици, које су ове године одржане у Мексико ситију

наставника информатике у ИЦТ клубу, Вука Вујовића, уз подршку његове колегинице Јелене Ђурић, професорке математике у Српској гимназији.

чање свести о важности СТЕМ образовања, као дугорочне опције за будућност младих људи, као и пружање подршке интеркултуралној сарадњи и разменама. Посебна занимљивост ових „научних игара“ је у томе што је акценат на заједничком раду, тако да тимове чине ученици из различитих земаља. Циљ је да се развија свест о томе да само заједничким радом свих младих људи у свету планета Земља може бити сачувана од негативних утицаја савремене индустријске производње, као највећег корисника топлотне енергије.

Прошле године се за учешће на овом значајном пројекту пријавило више од 160 националних тимова широм света. Сваки тим чини највише пет ученика и један ментор, а Србију су представљале: Владана Јоксимовић, Катарина Андрић, Нађа Марчетић, Теодора Грубанов и Анђела Преочанин, које су учествовале груписане у две алијансе, од којих се свака састојала од ученика из три земље, односно репрезентације.

У оквиру припрема за учешће на овој специфичној научној Олимпијади, све екипе су добиле робота, који је у растављеном стању стигао из САД. Главни задатак је био да се робот састави и да се програмира његов рад. Израда софтвера је посебно захтеван и кључни задатак који су ученици решавали под вођством главног техничког ментора и

Подсећамо наше читаоце да су ученици ове две школе прошле године учествовали на Олимпијади која је одржана у Америци, где су решавали такође глобални проблем чишћења воде од штетних материја. Њихов робот, кога су у шали звали Хрчак, био је једно од најуспешнијих решења, што је изазвало пажњу организатора, те је уследио позив за овогодишњу Олимпијаду (до тренутка закључења овог броја нашег листа, резултати такмичења у Мексику још нису саопштени).

СТЕМ је акроним енглеских речи Science Technology Engineering and Mathematics. Преведено на српски – наука, технологија, инжењерство и математика. Већ дужи низ година у земљама Западне Европе, Северне Америке, али и Кине и Јапана, у систему образовања даје се велики значај такозваним СТЕМ предметима.

Ови предмети представљају комбинацију физике и хемије са математиком, информатиком и техничким образовањем.

Деца се, од основне школе, уче да стечена знања повезују, комбинују и примењују. Осим што ученици виде практичну сврху онога што уче, кроз експерименте и практичне примере, имају бољу прилику да савладају, усвоје и касније примене стечено знање. Према мишљењу бројних стручњака, у блиској будућности, без обзира чиме ће се поје-

ОЛИМПИЈСКИ ГРАД

Мексико Сити је главни и највећи град Мексика, политички, привредни, образовни и културни центар мексичке државе. Историјски центар града се налази на УНЕСКО-вој листи светске културне баштине. У граду живи око девет милиона становника. Свој главни град Мексиканци најчешће називају Мехико или El D. F. (El De Effe). Пуно ређе, и готово искључиво у службеним документима се спомиње La Ciudad de México. Држава Мексико је добила име по главном граду, али је њени становници ретко називају Мехико, углавном кажу La República или једноставно La Patria (Домовина).

динац бавити, СТЕМ предмети ће му бити неопходни за успешно сналажење на садашњем и будућем тржишту рада. Чак и ако је појединац друштвено хуманистички образован, без познавања савремених ИТ технологија, компјутера и претраживача, ускоро неће бити у могућности да купи чак ни карту за превоз. Ово је само један од примера из свакодневног живота који указује колико су СТЕМ знање важно и колико су савремене школе дужне да ова знања и предмете учине једнако доступним свима.

Модерне средње школе треба да се заснивају на СТЕМ образо-

вању. Чак ни неке гимназије немају више класичну поделу на смерове. Оне пружају неколико образовних програма, али су СТЕМ предмети једнако заступљени свуда. СТЕМ образовање обезбеђује најважнија знања неопходна за просперитет појединца и друштва у будућности.

Припремањем и слањем својих ученика на Олимпијаду у роботизици, Српска гимназија у Будимпешти је показала да прати савремене трендове у образовању и на најбољи начин их примењује у образовању својих ученика.

Славица Зељковић

МЕДИЈСКА ПАЖЊА

Пут нашег тима младих научника на Олимпијаду у роботизици у Мексику изазвао је пажњу медија у Србији и Мађарској. Чланови српског тима су били гости јутарњег програма на „Хепи“ телевизији, где су Катарина Андрић, Нађа Марчетић, Владана Јоксимовић и ментор Вук Вујовић причали о припремама за предстојеће такмичење.

Са задовољством вас позивамо на

СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ ПРВЕ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ

Српске основне школе у Сегедину

У недељу, 2. септембра 2018. у 16.00 ч.

Свечаност ће бити одржана у привременим просторијама Српске основне школе „Никола Тесла“, у Сегедину. Након свечаног отварања школске године, уметници Српског позоришта у Мађарској извешће представу за децу „Насредин Хоца“.

Адреса:
Московски булевар бр. 11
6722 Сегедин

ПРАТИТЕ ИНТЕРНЕТ ПОРТАЛ „ВАРОШ РТВ“

Недавно је почео рад интернет портал „Варош РТВ“, који својим видео и аудио прилозима прати и живот српске заједнице у Мађарској, али и културну сцену Србије и Мађарске. Осим интересантних прилога, поједине емисије и преносе је могуће пратити и живо. Пратите нас на интернет адреси: www.varosrtv.com и на Фејсбук профилу [Varosrtv](https://www.facebook.com/Varosrtv). Ваше предлоге и сугестије примамо на имејл адресу: varos.rtv@gmail.com

VÁROŠ RTV

Terra Travel, Gračanička 16
11000 Beograd, Srbija
+381 11 2632-921; +381 11 630-1591
Dežurni telefon: +381 64 802-6680
Telefon u Budimpešti: +36705047240
info@terratravel.rs | www.terratravel.rs

ДАНИ ПОЗОРИШТА И КУЛТУРЕ И ПРОСЛАВА ВЕЛИКЕ ГОСПОЈИНЕ

Српски Ковин - Ловра

Од 28. августа до 1. септембра 2018.

28. август:
09.00 ч. - Света литургија у цркви српског православног манастира у Српском Ковину
16.00 ч. - Славско Вечерње у српској православној цркви у Ловри
20.00 ч. - Традиционални бал; свира Велики народни оркестар у Дому културе у Ловри

29. август:
19.00 ч. - Отварање Фестивала
19.15 ч. - Отварање изложбе „20 година летњих ловранских дана“
19.30 ч. - „ВИНСКИ КАБАРЕ“ – забавно-музички програм и дегустација вина, у извођењу чланова Српског позоришта у Мађарској. Учествују: Зорица Јурковић, Јосо Маториц, Иштван Мико, Петер Бенке, Милан Рус, Тибор Ембер, Бранимир Ђорђевић, Ратко Краљевић, Тамаш Дуји и Кристифор Бричан.
22.00 ч. - Игранка

30. август:
20.30 ч. - Копродуција Удружења народносних позоришта у Мађарској, Српског позоришта у Мађарској и јерменског народносног позоришта у Мађарској „Artshat“
„ЧОРБА“ (представа на мађарском језику); режија: Данијел Ердџи; улоге тумаче: Федра Алмошд, Илдико Франк, Зорица Јурковић, Фонтос Колатос, Естер Конц, Линда Тот Г. Келер, Тунде Тројан; цена улазнице: 1000 фт.

31. август:
20.30 ч. - Копродуција Српског позоришта у Мађарској и циганског народносног позоришта „Cinka Panna“: „ПОЛИКА“ – Апологија Ковач (музичка драма на мађарском језику); написао и режирао Милан Рус; у улози Полике: Јудит Јонаш, првакиња Циганског театра; музичари: Милан Рус, Бранимир Ђорђевић и Миклош Лакатош; цена улазнице: 1000 фт.

1. септембар:
20.00 ч. - Продукција Српског позоришта у Мађарској: „Насредин Хоца“; режија: Милан Рус; улоге тумаче: Митар Мирко Кркељић, Тома Принц, Тина Чорић, Јосо Маториц, Ратко Краљевић, Бранимир Ђорђевић, Дејан Дујмов, Андреа Дока, Милан Рус
Сви сценски програми одвијаће се на летњој позорници Дома културе у Ловри.

Информације за рубрику „Инфо“ шаљите на адресу: info.snpovine@freemail.hu
Телефон: +36 30 273 3399

ИНФО СЕРВИС

Краљевски књижевни клуб „Крађорђевић“ расписује

КОНКУРС „КАРАЂОРЂЕ И КАРАЂОРЂЕВИЋИ“

Из правилника конкурса:
ПОЕЗИЈА – највише три песме
ПРОЗА – до седам куцаних страна
ЛИКОВНА УМЕТНОСТ – један рад

Рок за слање радова:
31. август 2018. године

Поред краће биографије, доставити име, адресу и телефон. Радове слати на адресу: Чингријина 14, 11050 Београд, Република Србија. Имејл за информације: uprava.karadjordjevic@gmail.com. Свечано уручење повеља „Крађорђевић“ најуспешнијим учесницима конкурса биће уприличено на Св. Петку, у Београду.

Библиотека „Браћа Настасијевић“ из Горње Милановца расписује наградни конкурс

ТРАГОМ НАСТАСИЈЕВИЋА

Категорије конкурса обухватају песму, кратку прозу и есеј. Оквирна тема конкурса јесте стваралаштво чувене уметничке породице Настасијевић, према ће стручни жири, који именује Библиотека, у свим категоријама ценити и остале самосталне и аутентичне уметничке прилоге.

Као и ранијих година, позивамо ствараоце свих узраста – ученике основних и средњих школа, затим одрасле – афирмисане и неафирмисане. Запослени у Библиотеци немају право учешћа на конкурс. Текстове достављати искључиво у електронској форми, у PDF и WORD формату, фонт Times New Roman, 12; обим текста не би требало да прелази 15000 карактера (са размацима). Библиотека задржава право лекторисања прилога, због објављивања, уз консултацију са аутором.

Конкурс је отворен до **10. септембра 2018. године**. Стручни жири ће **20. септембра 2018.** објавити резултате конкурса. Награђени радови биће објављени и промовисани у зборнику Библиотеке „Слово Ђирилово“, током манифестације „Дани Настасијевића“ у октобру 2018. Ауторска права и међусобни односи учесника конкурса и Библиотеке биће уређени уз поштовање позитивних прописа. Уз широко поштовање слободе уметничког стварања, Библиотека задржава право да не узме у разматрање радове који заговарају било који облик нетолеранције и дискриминације.

Радове достављати на email адресу:
konkursgmbibioteka15@gmail.com, са назнаком:
Конкурс „Трагом Настасијевића 2018.“
Контакт: gmbibioteka@gmail.com, www.bibliotekagm.com

Гостовање Српског позоришта у Сегедину

2. септембра, у 16.30 ч.

Адреса: **Szeged, Moszkva krt. 11.**
Продукција Српског позоришта у Мађарској:
„Насредин Хоца“
Режија: Милан Рус
Улоге тумаче: Митар Мирко Кркељић, Тома Принц, Тина Чорић, Јосо Маториц, Ратко Краљевић, Бранимир Ђорђевић, Дејан Дујмов, Андреа Дока, Милан Рус (Улаз је бесплатан)

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ
СРБСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ.

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ✦ Издавач: Канцеларија Самоуправе Срба у Мађарској ✦ За издавача: **др Јадранка Гергев** ✦ Главни и одговорни уредник: **др Драган Јаковљевић** ✦ На захтев издавача листа, уредништво не лекториса текстове појединих аутора из Мађарске, што значи да одговорност за стил, језик и објављене чињенице преузима аутор. ✦ Финансијер: Министарство за људске ресурсе Мађарске (Emberi Erőforrások Minisztériuma) ✦ Фоторепортер: **Иван Јакшић** ✦ Седиште редакције: Nagymező u. 49, 1065 Budapest ✦ Поштанска адреса: Szerb Országos Önkormányzat Hivatala, Szerb Hetilap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ✦ Имејл уредништва: snpbudimpesta@gmail.com ✦ Web: www.snpovine.com ✦ Графички целоком лист: Карољ Сабо ✦ За шtamпарију Alfa Press Design Kft: Ференц Ибош ✦ Текстуалне прилоге и фотографије примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скраћивања текстова у складу са расположивим новинским простором. ✦ СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ УДРУЖЕЊА КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ, за објективно и правовремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ✦ HU ISSN 2061-0238

ДУХОВНОСТ

Освећен обновљени сечујски храм

После спољашње обнове очекују се радови на ентеријеру

Данашњим изгледом светог храма, свакако, био би задовољан и на њега поносан и блаженопочивши патријарх Арсеније III Чарнојевић, вођа Велике сеобе Срба, који је од цара Леополда I, године 1697. добио кастел и властелинство Сечуј. У сечујски кастел, који је обновио, патријарх је сместио резиденцију. Намеравао је да ту оснује манастир са црквом, која би била посвећена Вазнесењу Христовом. Исто тако, патријарх је желео да у Сечују отвори схоластичку гимназију и српску штампарију. Међутим, тадашње политичке прилике осујетиле су његове планове, првенствено Римокатоличка црква, па је поглавар Српске православне цркве 1702. године био приморан да напусти ово барањско насеље на обали Дунава.

Данашње политичке прилике су, на срећу, сасвим другачије. Влада Мађарске је крајем 2016. године Будимској епархији из свог буџета доделила наменска средства, милијарду и 607 милиона форинти из којих новчаних извора је отпочео процес обнављања српских православних храмова у Мађарској. Тако је ред дошао и на сечујски српски православни храм који је прошао кроз разне фазе извођачких послова, реконструкционих радова у вези са којима нам је Цвета Вуковић, старатељ сечујске светиње рекла:

ској, извођачу радова, фирми Viner Bau, на челу са господином Јауношом Милером и главном архитекти Палу Гетингеру. Урадили су заиста одличан посао."

Спољашња реконструкција сечујског српског православног храма крунисана је 11. августа, када је уприличено свечано освећење цркве. Обредни чин, одмах на самом почетку Свете архијерејске литургије, у склопу опхода, обавио је епископ будимски Лукијан.

Наставку свете архијерејске литургије, су поред месних Срба – Мирослава и Цвете Вуковић – присуствовали и Срби из Мађарбоје, Печуја и Сантова, као и Никола Алаица из Белог Манастира у Хрватској, а дошли су и мештани који нису православне ве-

ли, опадали, али и подизали се. Онда када човек мисли да нема више ништа, онда одједном – ако је Божја воља – они буду обновљени. Па тако и овај храм који је чекао боље дане... Постојала је опасност да се сруши, или да буде продат – за моје време се више неће продавати цркве. И када је дошла власт која је имала слуха за то да требају цркве овој држави и да се морају обнављати, ето, добили смо новац. Нисмо својим снагама обновили цркву, већ парама које смо добили од државе. Зато смо благодарни. Наиме, обновили смо овај храм који је заиста некада био у пуној својој слави, а ево, сада поново добија оне контуре, којима се дичио некада."

Архијереј будимски је у наставку своје проповеди с поносом истакао да се у његовој титули налази и „дунасечујски“ тј. име

оног места где су се окупљале владике, архипастири са народом. Преосвећени владика је подсетио и на недавни покушај вандала, који су били спремни да оскрнавe споменик на Ђунтиру, ходочасно место барањских Срба, где је почивао деспот Стефан Штиљановић који се борио за крст. На срећу, у томе нису успели.

После беседе преосвећеног владике Лукијана уследило је свечано освећење славског колача и благосиљање кољива. Кумовали су отац и ћерка, Мирослав и Цвета Вуковић, старатељи светог храма.

Из пригодне прославе није изостало ни преливање гроба епископа сигетског и мохачког Максима Гавриловића, који је у Сечују преминуо 6. јануара 1732. године, а затим је уследило заједничко фотографисање присутних код споменика патријарха Арсенија III Чарнојевића.

Света архијерејска литургија приведена је крају пригодним послужењем и дружењем гостију са Цветом Вуковић, старатељком светиње, која се заједно са црквеном општином и Андрашем Тотом, бившим замеником начелника села, потрудила и за агапе у месној Риблињој чарди.

П. М.

„Године 2006, поводом 300. годишнице смрти патријарха Арсенија III Чарнојевића, који је овде у Сечују столовао пет година, захваљујући Печујско-барањском српском удружењу постављена је његова споменик-биста и после тога су се убрзале ствари. Прво се радило на статичком пољу. Године 2015. обновљен је торањ, 2016. кровна конструкција са олуком, а 2017. су стручњаци долазили само на увиђај. И најзад, ево, ове године урађена је фасада, комплетирани су радови. Ако све то саберем, то је цирка тридесет и нешто милиона форинти. Ја се захваљујем Епархији будим-

роисповести.

Епископ будимски Лукијан одржао је и свечану проповед у којој је, између осталог, нагласио:

„Када је овде дошао патријарх Арсеније III са огромном војском до зуба наоружаних јунака из наших старих крајева, да брани са цесаревом војском хришћанство и да тера невернике, онда им је заиста требала Црква. Он је 1690. одржао задњи сабор у Београду, а први сабор на слободи одржао је овде, 1700. године. Колико год је могао, окупио је архијереје и изабране су нове владике. Храмове су зуби времена начели. Они су пада-

СВЕЧАНОСТ НА ЗАВЕТНИ ДАН

„Пресрећна сам због данашњег дана, који је, иначе, и заветни дан. Наиме, у XVIII веку, на дан Светог Пантелејмона ударио је гром, који је изазвао пожар. Међутим, пала је киша и ватра се угасила. Тада је актуелни владика, Сечујац Софроније Кириловић, рекао да тај дан треба да буде заветни као што смо захвални и Епархији, која је одрадила велики посао око обнове храма. И ми смо покушали да допринесемо улепшавању цркве. Мама је, примера ради, дала нови покров на олтар. Оно што је мој профил, то су књиге. Старе књиге су укоричене, а сада смо дали офарбати капију. И убудуће ћемо настојати да урадимо неке ствари, на пример да обновимо бунар, овде у порти“, рекла је за наш лист Цвета Вуковић, старатељка храма у Сечују.